

Світоглядно-просвітницька діяльність як важлива умова сучасної цивілізаційної адаптації

Розглядається актуальність світоглядно-просвітницької діяльності щодо донесення до населення ідеї необхідності розвитку інформаційної грамотності як однієї з найважливіших умов сучасної цивілізаційної адаптації. Зроблено висновок, що це завдання можливо виконати лише за умов високої педагогічної підготовки спеціалістів, яка передбачає не лише грамотне володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, але й основними інноваційно-гуманістичними педагогічними принципами.

Ключові слова: світоглядно-просвітницька діяльність, інформаційна грамотність, цивілізаційна адаптація.

Один із факторів нерозвинутої інформаційно-комунікаційної культури і компетентності нашого суспільства є один фактор зовсім іншого характеру з огляду на другі фактори – світоглядний. Більшість населення (особливо середнього і похилого віку) не вважають за необхідне підвищувати свій рівень інформаційно-комунікаційної культури. У зв'язку з цим особливо підвищується актуальність світоглядно-просвітницької діяльності щодо донесення до населення ідеї необхідності розвитку інформаційної грамотності як однієї з найважливіших умов сучасної цивілізаційної адаптації. «Підготовка суспільної свідомості до рівня потреб сучасної інформаційної культури поєднана з проблемою масового пробудження у кожного громадянина інтересу до алгоритмізації та комп'ютеризації процесів своєї персональної діяльності, з проблемою зрушення соціальної психології від традиційних стереотипів волевиявлення (яке межує з елементами свавілля) – до ідей прийняття рішень на базі комп'ютерної обробки даних, з проблемою формування могутнього соціального (в тому числі – і матеріального) стимулу, досвіду та знань, обов'язкових для успіху політики інформатизації» [13, с. 166]. Таким чином, окрім матеріальних причин і факторів розвитку інформаційної педагогіки і освіченості важливу роль також відіграє світоглядно-ціннісний чинник, адже для того, щоб зайнятися інформаційною освітою, людина повинна мати самостійне прагнення до подібного роду діяльності.

Окрім того, на відміну від європейських країн, в Україні слабо розвинуті галузі знання безпосередньо пов'язані з рівнем інформаційної грамотності і культури. Так, наприклад, занадто низьким є рівень володіння населення англійською мовою, яка просто необхідна для адекватного користування абсолютноною більшістю програмних продуктів, а також для користування мережею Інтернет багатьма фінансово-виробничими комунікаційними технологіями. «Робота на комп'ютері, як правило, відбувається в діалоговому режимі, і щоб вміти вести цей «діалог», треба добре знати англійську мову. Доцільно тому ввести спеціалізований курс технічного перекладу, орієнтований на роботу з комп'ютером» [3, с. 114–115]. Отже, окрім розвитку системи різноманітних освітніх програм і курсів в галузі інформаційних технологій необхідно також скоригувати загальні педагогічні принципи викладання і розвитку знань, пов'язаних з сучасними характеристиками інформаційної культури та принципами функціонування комунікаційних технологій.

Таким чином, одним з основних завдань сучасної системи освіти України (на всіх її рівнях, особливо на рівні перепідготовки кадрів і підвищення їх інформаційної кваліфікації) є «удосконалення інформаційної освіти, її загально-інформаційної і професійно-інформаційної складових: підвищення комп'ютерної грамотності (як початкового рівня) та комп'ютерної компетентності (як особисто-творчого рівня) розвитку особистості, урізноманітнення спеціалізації і кваліфікацій інформаційних спеціалістів задля повнішого охоплення суб'єктами інформаційної діяльності документально-інфор-

маційних масивів і потоків з метою задоволення інформаційних потреб користувачів у різних сферах соціальної практики» [6, с. 89–90]. Без подібного вдосконалення системи інформаційної освітньо-педагогічної діяльності Україні важко буде розраховувати на вихід на сучасний рівень інформаційно-комунікативної функціональності.

На нашу думку, одним з найефективніших засобів подолання значного розриву у рівні інформаційно-комунікативної грамотності, що існує між Україною і європейськими країнами, є подальший розвиток системи післядипломної інформаційної освіти в нашій країні. Як відомо, післядипломна освіта, яка є одним з найорганізованіших засобів безперервної освіти в нашій освітній системі, являє собою «спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду» [2, с. 251]. З нашої точки зору, в Україні доцільним є розширення системи післядипломної інформаційної освіти, яка б виконувала різні функції: від простого підвищення інформаційної грамотності до набуття нової професії, пов'язаної з активним використанням інформаційних технологій. Ці функції можна структурувати таким чином: 1) перепідготовка (отримання іншої спеціальності); 2) спеціалізація (набуття здатностей виконувати нові завдання та обов'язки в межах набутої спеціальності); 3) підвищення інформаційної кваліфікації (розширення профілю виконання завдань та обов'язків на основі набутого особисто досвіду певної спеціальності); 4) стажування (набуття досвіду виконання завдань та обов'язків зі спеціальності із використанням новітніх інформаційно-комунікативних технологій). Розвиток таких форм інформаційної освіти дорослих повинен надати імпульс підвищення інформаційної грамотності і компетентності спеціалістів в різноманітних галузях соціального функціонування нашої країни.

Ще однією значною перемогою на шляху впровадження новітніх інформаційних технологій в народногосподарське і соціокультурне життя нашої країни є необхідність вкладення в них значних фінансово-економічних ресурсів. Звісно, будь-які капіталовкладення в інноваційно-технологічну сферу є перспективними і такими, що мають високий ступінь економічної ефективності, однак українська держава і бізнес протягом двох десятиліть постійно ілюструють невміння стратегічно мислити і діяти, небажання займатися проектами, які мають хоча б середньострокову перспективу і, тим паче, розвивати культурну та просвітницьку сферу, які вимагають певних фінансових затрат. Саме неефективність держави і бізнесу, а також корупційна природа їх взаємовідносин призводить до того, що в Україні системно не розвиваються інноваційно-технологічні галузі, у зв'язку з чим, на нашу думку, питання комп'ютерної грамотності і інформаційного просвітництва лягає на плечі самих громадян, а за умови відсутності організованого громадянського суспільства і ця сфера розвивається з високим ступенем стихійності і неефективності.

Найголовніше сьогодні усвідомити на світоглядно-ціннісному рівні найвпливовішим політичним і економічним суб'єктам (державі, корпораціям, малому і середньому бізнесу, громадянам) те, що в сучасному світі інформаційно-комунікаційна грамотність і культура є фундаментальною умовою як фінансово-економічної, так і соціокультурної успішності нації, держави, бізнесу, індивіда. «Тільки 10 % наявних робочих місць не будуть потребувати комп'ютерних знань через п'ять років, повідомляється в дослідженнях IDC в Європі» [1, с. 7]. Однак, така і подібна інформація повинна активно доноситися до громадян, стимулювати їх до свідомого прагнення до інформаційно-комунікаційного самовдосконалення. Виконання цієї функції залежить саме від системи інформаційної освіти і просвітництва в країні. На жаль, поки що спеціаліст з тієї чи іншої спеціальності в більшості випадків починає займатися тим чи іншим видом інформаційної освіти лише через пряму необхідність, під впливом «професійних обставин», а не від усвідомлення і бажання особистісного самовдосконалення.

На державному рівні сьогодні відбуваються спроби створити законодавчо-нормативну базу розвитку інформаційно-комунікаційної сфери функціонування національного суспільства, однак, на нашу думку, ці дії виглядають в більшості випадків декларативно і неефективно. Так, наприклад, в Законі України Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки від 9 січня 2007 року за № 537-в зазначається [4, с. 102]:

ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України, оскільки: відсутня координація зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання наявних ресурсів;

ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на інформатизацію, впровадження ІКТ у соціально-економічну сферу, зокрема в сільське господарство, є низькою;

наявне відставання у впровадженні технологій електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари і послуги тощо;

рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів держави є низьким;

розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери недостатній;

створення інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет відбувається повільно;

рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних ІКТ – повільним;

рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, а присутність україномовних інформаційних ресурсів – недостатньою;

рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження ІКТ є недостатнім, що не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя;

спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення «інформаційної нерівності» між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення.

На нашу думку, вирішення проблеми інформаційної неосвіченості повинно розпочинатися із законодавчої підтримки інноваційних прагнень бізнесових і виробничих структур, надання їм податкових та інших адміністративних пільг і привілеїв. Професійна самоорганізація і прагнення до конкурентоспроможності на європейському рівні гармонійно призведуть до залучення матеріально-фінансових ресурсів у сферу підвищення інформаційної грамотності і кваліфікації. «Зростання економічного і соціального значення інформації обумовило появу нових спеціалізованих професій, таких як інформаційні аналітики, референти, маркетологи, консультанти й менеджери, патентні повірені, фахівці з обчислюваної техніки, інформаційних технологій та ін. Знання теорії й методики інформаційної діяльності створює їм умови для виконання завдань з ефективного використання інформаційних ресурсів» [14, с. 4]. Підприємства і фірми з кожним роком все більше залежать від наявності інформаційно грамотних працівників і зацікавленні в їх освіченості і здатності до постійного, неперервного освітнього самовдосконалення.

В сьогоdnішніх умовах управління економічними і виробничими процесами і проектами неможливе без інформаційно-технологічного забезпечення – бізнес готовий платити за підготовку таких фахівців. «Питання управління проектами є актуальним у вивченні та застосуванні інформаційних технологій, оскільки вони лежать в основі проведення всіх складних комплексів робіт, а особливо, реалізації науково-технічних програм розвитку економіки. На сьогодні при вирішенні вказаних проблем важливо володіти не тільки фаховими знаннями в предметних областях, а й вміти організувати та супроводжувати розробки проектними методами на основі застосування сучасних інформаційних технологій, взагалі, та інформаційних систем, зокрема» [11, с. 120]. Таким чином, нагальною необхідністю на сьогодні є створення державою законодавчих передумов для диверсифікації джерел фінансування інформаційно-комунікаційної освіти фахівців в різних галузях і населення загалом. «Завдяки швидким технологічним змінам відбувається поступова переорієнтація в системі освіти під впливом таких факторів, як технологізація знань, комерціалізація продуктів знання, глобалізація інформаційних потоків на національному та міжнародному рівнях, приватизація певних типів і підрозділів знання» [5, с. 84]. Тобто необхідно розширяти не лише фінансову базу освіти, але й демократизувати її з точки зору майнових від-

носин, суб'єктності, методик викладання тощо. На сьогодні система освіти, в тому числі і післядипломної, в Україні є достатньо централізованою і негнучкою, тоді як безліч новітніх, інноваційних форм освіти і просвітництва зустрічаються з багатьма адміністративно-нормативними перепонами.

Одним з ефективних способів залучення фінансових ресурсів і подолання адміністративно-нормативних перешкод є регіоналізація інформаційно-комунікаційної активності, в тому числі освіти і просвітництва. Вона полягає в тому, що самі регіональні громади в процесі самоорганізації і саморозвитку легше усвідомлюють свої інформаційно-комунікаційні потреби і можливості і можуть їх ефективно реалізувати, в тому числі, готуючи необхідних спеціалістів. «Безпосереднім елементом управління процесом впровадження інформаційних технологій повинні бути регіональні центри нових інформаційних технологій, в контексті розвитку яких: необхідно виступити за координацію діяльності центрів інформаційних технологій регіону; участі в інформатизації всіх сфер регіонального життя, включаючи науку, промисловість, транспорт, фінанси, паливно-енергетичний комплекс, культуру; розробку і реалізацію цільових програм в сфері освіти» [8, с. 9]. Необхідно шукати нові, інноваційні інструменти і механізми розвитку інформаційно-комунікаційної освіченості населення, а також диверсифікувати джерела їх фінансування і демократизувати систему освіти. Лише за таких умов українське суспільство в економічному і соціокультурному плані може досягти рівня європейської конкурентоспроможності.

Ще одним ресурсом матеріально-фінансового забезпечення просвітницької діяльності в сфері інформатизації є різноманітні освітні кампанії, яка проводиться великими корпораціями-виробниками інформаційно-комунікаційної продукції і програмного забезпечення. Для прикладу у 2008 році міжнародна організація РН International отримала грант від Microsoft грант на реалізацію великої соціальної програми «Світ безмежних можливостей» в різних країнах світу, і тому числі і в Україні. Проект «Відкритий світ інформаційних технологій» (IDEA) є частиною цієї програми. «В Україні учбові центри почали відкриватися у 2008 році, за два останні роки на них було виділено 470 тис. доларів, а тепер – ще 250 тис. За цей час встигли відкрити 15 освітніх центрів у 15 містах – Донецьку, Мелітополі, Вінниці, Івано-Франківську та інших. В 2010 році планували збільшити кількість центрів до 24, але додаткове фінансування дозволило змінити плани – до кінця року таких центрів буде 30. В тому числі стартують і перші центри в Києві. Раніше їх в столиці не було, адже центри запускалися там, де питання з комп'ютерною грамотністю поставало найбільш гостро – тобто в районних та обласних центрах. І навчали тих, хто найбільш потребував цього: безробітних, людей з інвалідністю, соціально неадаптовану молодь чи людей похилого віку» [1, с. 7]. Отже, в сучасному глобалізованому на інформаційному принципі світі є багато можливостей віднайти необхідні матеріально-фінансові ресурси для забезпечення інформаційно-комунікаційної освітньої і просвітницької діяльності. Для цього необхідно насамперед демократизувати і полегшувати доступ населення до освітніх і інформаційних ресурсів, забезпечувати адміністративну і законодавчо-нормативну підтримку організаціям, які зацікавлені в подібній освітньо-педагогічній діяльності.

Ще однією проблемою, яка постає перед нашим суспільством і вимагає нагального вирішення, є підготовка і перепідготовка кадрів як для різноманітних видів інформаційної діяльності, так і для педагогічно-просвітницької роботи в сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Можна виділити декілька рівнів комп'ютерно-інформаційної грамотності і компетентності, які потребують спеціальної освітньої підтримки: рівень користувача, необхідний для задоволення особистих соціокультурних потреб в сучасному світі; рівень користувача в певній професійній галузі, що вимагає вміння використовувати спеціальне програмне забезпечення тієї чи іншої фахової діяльності; рівень працівника з інформаційно-комунікаційними технологіями, програміста, що передбачає професійні знання і вміння в даній галузі; рівень викладача в сфері інформатики і комп'ютерної техніки, що передбачає також здатності до впровадження інноваційно-гуманістичних педагогічних методик і технік. Звичайно, для досягнення кожного з цих рівнів інформаційної грамотності необхідне постійне досягання в педагогічно-освітньому процесі, а також прагнення до інформаційно-освітнього

самовдосконалення. Це можливо забезпечити лише за умов наявності розвинутої і багатоманітної системи освіти впродовж життя.

Інформатизація суспільства як результат розвитку засобів масової комунікації, світових інформаційних мереж і комп'ютерних засобів навчання є і наслідком інформаційного вибуху, і засобом його подолання, і каталізатором його подальшого зростання. Така загально-соціальна інформаційна напруженість вимагає новітніх методів освіти впродовж життя і інноваційних систем підготовки і перепідготовки кадрів, адже «однією з актуальних проблем сучасного суспільства є функціонально-інформаційна неграмотність, тобто нездатність працівника або простого громадянина ефективно виконувати свої професійні (соціальні) функції, не дивлячись на отриману освіту. Вона стала наслідком не тільки інформаційного вибуху та інформатизації, але й зростання соціальної динаміки: розвитку та зміни технологій в промисловості, структурних змін в економіці, міграції населення, трансформації соціально-культурного контексту. В результаті відбувається швидке старіння набутих професійних, загальнокультурних та інформаційних знань, втрата їх актуальності. Випускник навчального закладу стає непідготовленим до вимог, які пред'являють до нього роботодавець чи соціальне оточення. Виникає необхідність доучування, навчання та перепідготовки в процесі трудової та соціальної діяльності» [7, с.144]. Всі перераховані вище процеси сприяли появі та розвитку ідеї неперервної освіти впродовж життя як способу подолання наявних соціальних і освітніх проблем. Традиційна освіта, яка дає можливість здобути загальні та професійні знання протягом визначеного періоду часу, змінюється освітою протягом всього соціально активного життя, що особливо актуальним є в галузі інформаційних технологій, які розвиваються і змінюються з надзвичайними швидкостями.

Вимоги, поставлені виробництвом до сучасної системи підготовки і перепідготовки кадрів, можуть бути виконані лише внаслідок постійного, безперервного підвищення рівня освіти і кваліфікації інженерно-технічних працівників, підготовки фахівців дослідників, розробників нової техніки, фахівців фінансово-економічної та управлінської сфери. «Кваліфікований фахівець – чинник, без якого неможливо забезпечити необхідний рівень продуктивної праці. Щоб витримати конкуренцію, компанії потребують фахівців з високим творчим потенціалом. Крім високої професійної підготовки, від них вимагається якісно нова динаміка мислення: творчість і винахідливість; знання професійних особливостей і закономірностей суміжних підрозділів; застосування комплексного підходу і впровадження його в оригінальних технічних рішеннях; уміння працювати в колективі і керувати ним, зважаючи на інтереси компанії. Фахівці з високим творчим потенціалом повинні мати особисту позицію, уміти приймати рішення в нестандартних ситуаціях і проявляти ініціативу» [9, с.183–184]. Спеціалісти з такими високими професійно-творчими і особистістими характеристиками формуються протягом багатьох років, що вимагає неперервної інформаційно-освітньої діяльності. Саме тут актуалізується питання про розвиток різноманітних форм освіти впродовж життя, які б задовольняли як вимоги високого рівня професійності інформаційної культури, так і особистісно-орієнтовані інноваційні принципи і методи педагогічної діяльності при підвищенні кваліфікації спеціалістів.

Робота з використанням інформаційно-комунікативних технологій, її сутність і зміст, а також проблема підготовки до неї кадрів і підвищення їх кваліфікації не можуть розглядатися у відриві від процесів, пов'язаних із прийняттям і переробкою інформації особистістю. «Практично будь-яка система освіти ставить за мету відтранслювати індивіду деякі масиви інформації і забезпечити їх сприйняття. Виходячи з цього, можна стверджувати, що будь-яка діяльність, пов'язана із сприйняттям і переробкою інформації, крім практично-перетворюючої функції частково реалізує освітню функцію. Адже інформація, що переробляється в тій чи іншій мірі впливає на свідомість особистості, її світосприйняття діяльнісну мотивацію тощо. Разом з тим освітній процес в будь-якій області перетворюється у процес передачі інформації, через яку саме і відбувається формування ціннісних настанов, умінь і навичок, необхідних для реалізації конкретного виду діяльності, а також виховна дія» [12, с.9]. Таким чином, робота з інформацією містить в собі елементи освітньо-виховного процесу, а останній, в свою чергу, тісно пов'язаний з інформаційним сприйняттям. При цьому виховання і освіта, а також інформаційне сприйняття мають єдину пізнавальну природу. У зв'язку з цим,

основним педагогічним принципом освіти впродовж життя в сфері набуття високого рівня інформаційної культури є врахування особистісних потреб і здібностей, а також професійних компетенцій суб'єкта освітньо-інформаційного процесу.

Будь-які професійні компетентності і здатності в сучасному світі, де технології, особливо інформаційні, змінюються надзвичайно швидко, потребують постійного особистісного самовдосконалення фахівця в тій чи іншій галузі. Основою такого самовдосконалення для того, щоб воно мало ефективне і особистісно-ціннісне значення, повинна бути професійно організована система освіти впродовж життя, ключове системне місце в якій має посідати інформаційна освіта і педагогіка, які б методично вірно і світоглядно адекватно спрямовували б прагнення людини до самовдосконалення в тій чи іншій сфері. «Сьогодні професійно значимі риси особи ґрунтуються не стільки на критеріях об'єму і повноти конкретного знання, а скільки на здатності самостійно поповнювати їх, ставити і вирішувати професійні задачі, виробляти критерії відбору найбільш ефективних з них» [10, с.251]. Тому перед закладами неперервної освіти і освіти дорослих постає складне завдання навчити людину проявляти і застосовувати власні здатності до пошуку інформації і створення знання. Це завдання можливо виконати лише за умов високої педагогічної підготовки спеціалістів, яка передбачає не лише грамотне володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, але й основними інноваційно-гуманістичними педагогічними принципами.

Список використаних джерел

1. Гладских Е. Борцы с компьютерной безграмотностью / Елена Гладских // Дело. – 16 апреля 2010.
2. Головань С.М. Концепція підбору та післядипломна освіта фахівців з інформаційної безпеки / С.М. Головань, А.М. Давиденко, В.П. Щербина // Защита информации: Сборник научных трудов. – К.: НАУ, 2004. – С. 247 – 253.
3. Дегтярев А.Х. Современное понимание компьютерной грамотности / А.Х. Дегтярев // Головне управління військової освіти. Науково-методичний збірник № 7. – Київ, 1995. – С. 113 – 115.
4. Закон України Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки від 9 січня 2007 року за № 537-в // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12.
5. Коломієць А.М. Комп'ютер як інструмент інтеграції знань студентів / А.М. Коломієць, С.М. Рибак // Наука і сучасність: Збірник наукових праць НПУ імені М.П. Драгоманова. – К.: Логос, 2002. – Т. XXXV. – С. 82 – 87.
6. Матвієнко О.В. Інформаційна культура особистості: освітньо-виховний контекст: Навчально-методичний посібник / О.В. Матвієнко. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2006. – 116 с.
7. Повідайчик О. Формування інформаційної культури особистості як пріоритетне завдання сучасної системи освіти / О. Повідайчик // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці: Рута, 2005. – Випуск 262: Педагогіка та психологія. – С. 142 – 148.
8. Пожуєв В.І. Інформаційна освіта в інформаційному суспільстві XXI століття / В.І. Пожуєв // Збірник наукових праць. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя: ЗДІА, 2006. – Випуск 27. – С. 4 – 11.
9. Романова С. Неперервна освіта громадян як найважливіша умова розвитку інформаційного суспільства / С. Романова // Педагог професійної школи. Збірник наукових праць. – К.: Видавництво «Науковий світ», 2002. – Випуск III. – С. 181 – 185.
10. Ротар О.С. Інформаційна культура сучасного фахівця при дистанційному навчанні / О.С. Ротар // Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 11 – 13 вересня 2008 р. – Одеса: Друк, 2008. – С. 250 – 253.
11. Станевич О. Вивчення інформаційних технологій – стиль життя / О. Станевич // Освіта впродовж життя: досвід та перспективи розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 – 23 квітня 2010 року). – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2010. – С. 120 – 122.
12. Хмельницький О.О. Інформаційна культура: Підготовка кадрів до інформаційної роботи: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 200 с.

13. Хоменко Л.Г. Електронна інформаційна цивілізація: досвід розбудови в Україні. – К.: Міжнародна агенція «БІЗОН», 2004. – 208 с.

14. Хромченко Л.Г. Організація інформаційної діяльності (теоретичні основи) / Л.Г. Хромченко, О.С. Раковська-Башмакова, А.С. Шраер. – Харків: «МСУ Харків», 2008. – 352 с.

Кивлюк О.П. *Мировоззренческо-просветительская деятельность как важное условие современной цивилизационной адаптации*

Рассматривается актуальность мировоззренческо-просветительская деятельность по донесению к населению идей необходимости развития информационной грамотности как одного из важнейших условий современной цивилизационной адаптации. Сделан вывод, что эту задачу возможно решить только при условии высокой педагогической подготовки специалистов, которая предусматривает не только грамотное владение информационно-коммуникационными технологиями, но и основными инновационно-гуманистическими педагогическими принципами.

Ключевые слова: мировоззренческо-просветительская деятельность, информационная грамотность, цивилизационная адаптация.

Kyvluk, O.P. *Ideological and educational activities as an important condition for the contemporary civilised adaptation*

Review of the urgency of ideological and educational activities regarding information of the population on the idea of the need to develop informational literacy as one of the most important condition for the modern civilised adaptation. It is inferred that this objective would be possible to be reached only providing availability of the exceptionally well qualified pedagogical specialists which envisages not only a literate command of information and communications technologies, but also the main innovative and humanistic principals.

Key words: ideological and educational activities, an informational literacy, a civilised adaptation.

УДК 316.3.001.1; 301.085

Мельник В.В.

Формування постмодерністської цивілізації як результат розвитку хвиль глобалізації та глобальної історії

Дається аналіз постмодерністського етапу глобалізації, що формується в результаті хвиль глобалізації та глобальної історії; відмічається, що хвилі глобалізації та глобальної історії детерміновані глобальною трансформацією сучасних економічних процесів; вирізняються підходи відносно етапів розвитку економічної та культурної глобалізації, в результаті чого формується геоцивілізації як носії та обереги символічного капіталу культури, які утворюють багатоліку світову цивілізацію.

Ключові слова: хвилі глобалізації, глобальна історія, постмодерністська глобалізація, економічна глобалізація, культурна глобалізація, геоцивілізація, етнонаціональна цивілізація.

В сучасних умовах розвитку сучасного соціуму спостерігається підвищення інтенсивності глобалізації, що породжує певні її хвилі, які слід назвати стадіями глобалізації як дискретного нелінійного всесвітньо-історичного процесу, що носять характер незамкнених циклів і відображають амбівалентну природу змін – співвідношення циклічності і поступовості. Хвилеподібність процесу глобалізації зумовлена суперечністю взаємодії двох протилежних тенденцій – тенденції зближення і тенденції конфронтації суб'єктів світової спільноти. Методологічним інструментом виявлення механізму соціальної хвилі глобалізації є розробки радянського економіста М.Кондратєва відносно виявлення довготермінових економічних циклів на основі чередування підвищення чи пониження хвилі, що реагує на закон А.Тойнбі «виклик-відповідь». Хвилі глобалізації всередині того чи іншого економічного організму несуть відносно самостійні двофазові цикли, які відображають згущення чи розрідження соціально-енергетичного потенціалу соціальних суб'єктів постмодерністської цивілізації [1, с.456].

На першій стадії – підвищення хвилі – «виклик» зумовлений як об'єктивними причинами (наприклад, загостренням будь-якої глобальної проблеми), так і активізацією діяльності одного чи декількох суб'єктів світової спільноти, що породжує зусилля взаємозалежності всередині цієї світової спільноти. Зокрема, НТР в сукупності з активною діяльністю західних держав і ролі міжнародних організацій є своєрідним «демократичним викликом» для ряду країн з недостатньо ефективною економікою та авторитарними політичними інститутами. «Відповіддю» слугувала «третья хвиля» демократизації як глобального процесу, що розгорталася в умовах трансформації капіталістичної світ-економіки. На другій стадії – стадії пониження хвилі – «викликом» стає високий відсоток негативних наслідків посилення взаємозалежності суб'єктів світової спільноти (передача національного суверенітету міжнародним організаціям), розмивання основ національної культури, неефективне дублювання політико-економічних структур західного зразка тощо), що приводить до пошуку ними шляхів збереження самобутності, до посилення ізоляціонізму. Так, поверховість сприйняття демократичних форм соціально-політичних відносин і не вкоріненість демократичних традицій у суспільствах, що трансформуються, привели до низької ефективності діяльності управлінських структур, що зумовило посилення авторитарних традицій у функціонуванні політичних режимів в цих країнах та «відкату» третьої хвилі демократизації. Аналізувати хвилі глобалізації слід з точки зору тієї чи іншої держави в міжнародній системі та її втрати, як це робить сучасний американський вчений І.Валлерстайн,